

בית משפט השלום בירושלים

27.07.2011

בפני כב' השופט ארנון דראל
ת"א 8211-09 פורגס נ' בית חינוך תיכון גליל מערבי ואח'

התובע	דן פורגס ע"י עו"ד ערן אביטל
	נגד
הנתבעים	1. בית חינוך תיכון גליל מערבי 2. ב"י"ס גוונים ע"י עו"ד אריאל פישר

פסק דין

מבוא

1. התובע, צלם מקצועי, טוען בכתב התביעה כי הוא הצלם, היוצר והמפיק של תמונותיהם של פרופ' יולי תמיר; מר אהוד אולמרט וכן של תמונתו של יהודה עמיחי ז"ל (להלן בהתאמה: "תמונות תמיר"; "תמונות אולמרט" "תמונות עמיחי"). לטענתו פרסם הנתבע מס' 1 (להלן: "בית ספר גליל מערבי") את תמונות תמיר ואולמרט באתר האינטרנט שלו והפר את זכות היוצרים ואת הזכות המוסרית שלו בתמונות. באשר לנתבע מס' 2 (להלן: "בית ספר גוונים") נטען להפרת זכות היוצרים של התובע בתמונת עמיחי. התביעה שבפני היא לפיצוי כספי בשל הפרת זכות היוצרים והזכות המוסרית וזאת בהתאם לחוק זכות יוצרים – 1911 (להלן: "החוק הישן").
2. הנתבעים מגדירים את התביעה כיניסיון נואל לנצל את תמימותם של תלמידים ומורים להתעשרות מהירה. הם מבהירים כי שני הנתבעים הם בתי ספר שבהם לומדים מאות תלמידים. הצגת התמונות באתרי בתי הספר נעשתה כחלק מהלימוד של התלמידים ולכן הם טוענים כי לפי חוק זכות יוצרים, תשס"ח – 2007, (להלן: "החוק החדש") אין מדובר בהפרה ולא קמים לתובע הסעדים הנתבעים על ידו. עיקר טענתם היא כי מדובר בשימוש הוגן למטרות לימוד עצמי, מחקר, ביקורת, סקירה, דיווח עיתונאי, הבאת מובאות או הוראה או בחינה על ידי מוסד חינוך ולכן אין מדובר בהפרה של זכות יוצרים וזאת לפי המבחנים השונים שנקבעו. לחילופין נטען לתחולת הגנות נוספות.
3. הצדדים הגישו תצהירי עדות ראשית ובישיבת קדם המשפט הסכימו לוותר על החקירות הנגדיות של העדים תוך שהם שומרים על טענותיהם ולהגיש סיכומים מבלי שתקיים ישיבת הוכחות. לכשהוגשו הסיכומים הגיעה העת למתן פסק דין.

בית משפט השלום בירושלים

27.07.2011

בפני כב' השופט ארנון דראל

ת"א 8211-09 פורגס נ' בית חינוך תיכון גליל מערבי ואח'

העובדות

4. התובע מתאר בתצהירו כי הוא צלם בעל מוניטין של 35 שנה שלמד את המקצוע מגדול צלמי הפורטרטים אלפרד ברנהיים. הוא מתמקד בצילומי דיוקנאות ועוסק בכך למחייתו. הוא מתאר את תהליך יצירת תמונת הדיוקן המחייב הבנת נפשו של המצולם, מפגש ושיחה עמו, לימוד אישיותו, מציאת זווית צילום מתאימה ושימוש בטכניקות של תאורה. מפגש לצילום דיוקן אורך מספר שעות וכן מצריך ביצוע צילומים רבים כדי לבחור את התוצאה הטובה ביותר. לדבריו הוא צילם את תמונת הדיוקן של מר אולמרט בשנת 2000 כאשר שתי תמונות נבחרו על ידי עיריית ירושלים ותמונה שלישית פורסמה באתר הכנסת. בית הספר גליל מערבי עשה שימוש בתמונה זו. עוד מפנה התובע לכך שביחס לתמונה זו נכתב באתר הכנסת, שממנו הועתקה, כי זכויות היוצרים בה הן של התובע ואין לעשות בה שימוש. את התמונה ראה באתר בית הספר הגליל המערבי כאשר מועד הכנת הכתבה הוא 7.1.06. לא ניתן לו קרדיט כמי שצילם את התמונה.
5. באשר לתמונת תמיר כותב התובע כי צילם אותה עבור השער של מוסף הארץ והזכויות בה הן שלו. הוא מספר כי גילה להפתעתו כי התמונה מופיעה באתר בית הספר גליל מערבי החל מיום 13.5.06. הוא מזכיר כי פנה לבית הספר גליל מערבי אך למרות הפנייה לא דאג בית הספר להסרתן. התובע מאשר כי בית הספר הזכיר אותו כיוצר של תמונתה של תמיר.
6. בכל הנוגע לתמונתו של עמיחי הוא כותב שצילם אותה בשנת 1998 והיא הפכה בן ליל לתמונה מבוקשת שנרכשה על ידי רבים. הזכויות בתמונה זו הן שלו והיא פורסמה תוך הפרת זכויותיו באתר בית הספר גוונים. כאשר גילה את דבר ההפרה הוברר כי זו נלקחה על ידי בית הספר מאתר סונונית וכי שם נכתב במפורש כי התמונה היא שלו.
7. לתצהיר התובע ולכתב התביעה צורפו חילופי מכתבים, תדפיסים מתוך אתרי האינטרנט וכן התמונות נשוא התביעה. בכל הנוגע לפרסום על ידי הנתבעים עולה מתוך תדפיסי אתר בית הספר גליל מערבי כי תמונת אולמרט פורסמה במסגרת כתבה שנערכה באתר על ידי ספיר סויסה המתארת את קורות חייו של מר אולמרט ואת נסיבות מינויו לאחר הידרדרות קשה במצבו של ראש הממשלה אריאל שרון. הכתבה נכתבה ביום 7.1.06 ותמונת אולמרט מוצגת בה ללא אזכור שם הצלם. המועד שבו הודפס אותו עמוד באתר בית הספר הוא 11.1.09 (נספח ג' לכתב התביעה). מיקום הכתבה באתר היא במסגרת כתיבתם של 'כתבי מדיה דיגיטלית, מחזור א', ספיר סוויסה'. הדפסה נוספת של הכתבה, מיום 29.7.09, צורפה כנספח ז' לכתב התביעה.

בית משפט השלום בירושלים

27.07.2011

בפני כב' השופט ארנון דראל

ת"א 8211-09 פורגס נ' בית חינוך תיכון גליל מערבי ואח'

8. באשר לתמונת תמיר- זו כלולה בתוך כתבה שנכתבה גם היא על ידי כתבי מדיה דיגיטלית, מחזור א', רויט בוסקילה' שעוסקת בנושא 'מי היא בעצם שרת החינוך החדשה שלנו' והיא סוקרת את תולדות חייה של גב' תמיר. הכתבה היא מיום 13.5.06 והודפסה מהאתר ביום 17.12.08 (נספח ד' לכתב התביעה). כתבה זו הודפסה מהאתר גם ביום 29.7.09 (נספח ו' לכתב התביעה).
9. תמונת עמיחי הופיעה באתר סנונית שירשת והודפסה ביום 14.1.09. מתחת התמונה המקורית באותו אתר נכתב במפורש כי התמונה צולמה על ידי התובע וכל זכויותיו שמורות. תמונה זו מופיעה במסגרת אתר בית הספר גוונים ליד קישור 'על יהודה עמיחי' והיא הודפסה ביום 1.1.09 (נספחים ח' ו- ט לכתב התביעה).
10. מסמכים נוספים שצורפו הן פניות התובע ובא כוחו לנתבעים: הפניה הראשונה לבית הספר גליל מערבי הייתה במכתב מיום 22.12.08; הפנייה הראשונה לבית הספר גוונים הייתה ביום 5.1.09.
11. רני בן זאב, רכז מגמת מדיה דיגיטלית בבית הספר התיכון גליל מערבי, נתן תצהיר מטעם בית הספר. הוא מתייחס בתצהירו לפנייה הראשונה של התובע בה נדרש סכום של 1,000 ₪ בלבד עבור כל אחד מהשימושים בתמונות ומגדיר את התביעה כתביעה חסרת תום לב. הוא מצרף גם את תשובתו לפיה מדובר באתר חינוכי המשמש עיתון תלמידים, מנוהל על ידם ובפיקוח מגמת התקשורת של בית הספר ומצביע כי התנצל ככל שיש בכך פגיעה בזכויות היוצרים אף שלדעתו אין הדבר כך.
12. באשר לתמונת אולמרט הוא כותב כי אין כל אינדיקציה לכך שקיימת זכות יוצרים בצילום, אין כיתוב בתמונה המרמז על כך ואין זכר לזכויות התובע. הוא מבהיר כי לא ידע שקיימות זכויות יוצרים בתמונה. גם ביחס לתמונתה של תמיר הוא כותב כי זו מופיעה באתרים שונים ללא כל אזכור לזכויות. לטענתו לאחר הגשת כתב התביעה הוסרו הכתבות בהן פורסמו התמונות.
13. מטעמו של בית ספר גוונים הוגשו שני תצהירים – תצהירה של גב' אנה ספיבק, רכזת תקשוב ומגמת מדעי המחשב בית הספר, המסבירה כי התבקשה להעלות לאתר בית הספר קישורים לאתרים שעוסקים בחומר לבחינת הבגרות ואחד הנושאים היה המשורר יהודה עמיחי. היא חיפשה במנוע החיפוש גוגל אתרים ומצאה באתר שירשת תמונה של יהודה עמיחי, שאותה הוסיפה לאתר בית הספר. השימוש במקרה זה נעשה למטרת הוראה על ידי בית הספר ולא למטרת רווח אלא כדי להקל על התלמידים

בית משפט השלום בירושלים

27.07.2011

בפני כב' השופט ארנון דראל

ת"א 8211-09 פורגס נ' בית חינוך תיכון גליל מערבי ואח'

למצוא חומר העשרה לקראת בחינת הבגרות בספרות. לאחר שמנהל בית הספר אמר לה על טענות התובע היא הורידה את התמונה מהאתר. התצהיר השני ניתן על ידי גבי חנה טלמור, מורה לספרות ורכזת המקצוע, שתיארה כי הצבת התמונה באתר נעשתה כחלק מהעשרת התלמידים וכפניה לאתר אחר העוסק בשירה באינטרנט. השימוש נעשה למטרות הוראה כאשר שיריו של המשורר עמיחי הם חלק משירי החובה בבחינת הבגרות בספרות.

14. מתיאור הדברים שלעיל ניתן לקבוע את הממצאים העובדתיים הבאים, לצורך ההכרעה בסוגיות המשפטיות המתעוררות:

א. התובע הוא היוצר של תמונות אולמרט, תמיר ועמיחי ובעניין זה גרסתו, כפי שהיא מופיעה בתצהיר ובמסמכים, שצורפו לו, לא נסתרה.

ב. **תמונת אולמרט** - פורסמה באתר בית הספר הגליל המערבי במסגרת כתבה שנכתבה בחודש ינואר 2006 על ידי אחת התלמידות. אין ציון ליד התמונה כי זכויות היוצרים בה הן של התובע. הכתבה המשיכה להופיע ברשת האינטרנט גם פרק זמן מסוים לאחר שנמסרה לבית הספר הודעה על ידי התובע כי הזכויות בתמונה הן שלו.

ג. **תמונת תמיר** - פורסמה באתר בית הספר הגליל המערבי במסגרת כתבה שנכתבה בחודש מאי 2006 על ידי אחת התלמידות. לצד התמונה צוין באופן מפורש כי צולמה על ידי התובע. הכתבה המשיכה להתפרסם באתר גם זמן מה לאחר מסירת ההודעה על ידי התובע על טענתו להפרת זכות היוצרים שלו בתמונה.

ד. **תמונת עמיחי** - פורסמה באתר בית הספר גוונים כשהיא צמודה לקישור המפנה לאתר אחר. באתר האחר מופיעה אותה תמונה כאשר שמו של התובע כמי שצילם אותה מוזכר וכן כי זכויותיו לגבי התמונה שמורות. לא ידוע מתי הועלתה התמונה לאתר האינטרנט של בית הספר ומתי הוסרה.

הטענות והשאלות העומדות להכרעה

15. הסוגיות שעומדות להכרעה הן מצומצמות יחסית למרות הטענות הרבות שכללו הצדדים בסיכומיהם. התובע מצביע על כך כי תמונת אולמרט ותמונת תמיר שולבו בכתבות עיתונאיות מובהקות שאין בינן לבין לימוד או חינוך ולא כלום ולמעשה המדובר בכתבות שהיו יכולות להיות באתרי חדשות. באשר לתמונת אולמרט הוא

בית משפט השלום בירושלים

27.07.2011

בפני כב' השופט ארנון דראל

ת"א 8211-09 פורגס נ' בית חינוך תיכון גליל מערבי ואח'

- מצוין כי לגביה לא ניתן לו קרדיט ודי בכך כדי לשלול כל הגנה מבית הספר הגליל המערבי. הוא סבור כי ביחס לשתי התמונות יש לקבוע כי חל החוק הישן ולא החוק החדש ולחייב את בית הספר בפיצוי הסטטוטורי הקבוע בחוק הישן.
16. באשר לתמונת עמיחי הוא מפנה לכך כי זו נלקחה מאתר שירשת שם נכתב באופן ברור כי הזכויות בתמונה הן שלו. מאחר ולא ידוע מתי הופרו הזכויות יוצא התובע מנקודת הנחה כי לגביה חל החוק החדש. גם ביחס לתמונה זו, שלגביה לא ניתן לתובע הקרדיט על הצילום הוא סבור כי לא עומדת לבית הספר הגנה וזאת מכוח ההלכות שקבעו כי אי מתן הקרדיט שולל את הגנת השימוש ההוגן.
17. התובע שולל גם את תחולתן של הגנות נוספות ובעיקר הגנת 'מפר תמים' לה טוענים הנתבעים.
18. הנתבעים מפנים לכך שניתן לתובע קרדיט לגבי תמונת תמיר ובכך נשמט הבסיס מתביעתו לגבי תמונה זו. הם מצביעים על כך כי התובע מודע לכך שנעשה שימוש בתמונותיו והוא אינו דואג לציין את זכויותיו באופן שבו הציבור שעושה שימוש בתמונות אינו מודע להן. בכך מכשיל התובע את המשתמשים ולאחר מכן יוצא למסע דיג על מנת לאתר אנשים המשתמשים בתמונותיו. עוד טוענים הנתבעים כי התמונות הוסרו מייד לאחר שטענות התובע הועלו.
19. באשר להיבט המשפטי הנתבעים טוענים כי חל הפטור הקבוע בסעיף 19 לחוק החדש ואין מדובר בהפרת זכות יוצרים. הם מצביעים על כך שמדובר בשימוש על ידי תלמידים במאמרים שכתבו במסגרת לימודיהם במגמת מדיה דיגיטלית בעיתון למטרות הוראה על ידי מוסד חינוך וללא כל שימוש מסחרי. הם שוללים את טענת התובע ולפיה לא ניתן להנות מהגנת שימוש הוגן כאשר מדובר בפרסום שאינו נותן קרדיט מתאים ליוצר ולא מזכיר את שמו. בכל הנוגע לתמונת תמיר, נשללת טענת התובע משניתן לו קרדיט. באשר לתמונת אולמרט נטען כאמור כי התלמידים לא היו יכולים לדעת על זכות היוצרים של התובע בתמונה ואם היו יודעים על כך היו נוהגים כפי שנהגו לגבי תמונת תמיר.
20. טענה נוספת שמעלים הנתבעים כי החובה לתת קרדיט ליצירה היא חובה יחסית בהתאם לדרך המקובלת והנהוגה באותה סיטואציה. הם טוענים אפוא כי לא הוכח כי מקובל לתת קרדיט לצלם על תמונותיו על ידי תלמידי בית ספר או מורים במסגרת ביצוע מטלות לימודיות אותן הן מבצעים.

בית משפט השלום בירושלים

27.07.2011

בפני כב' השופט ארנון דראל

ת"א 8211-09 פורגס נ' בית חינוך תיכון גליל מערבי ואח'

21. בכל הנוגע לתמונת עמיחי הטענה היא כי זו ניצבת מעל קישור המפנה לאתר שבו ברורות זכויות היוצרים של התובע בתמונה. מכל מקום לשיטתם קישור לינק בתמונה מוקטנת אינו מהווה פגיעה בזכויות יוצרים.
22. עמדת הנתבעים היא כי הדין החל הוא החוק החדש ומקום בו אין מדובר בהפרה של זכות יוצרים או זכות מוסרית לפי החוק החדש אין לתובע זכות תביעה לפי הדין הקודם. טענה נוספת שמועלית היא כי בנסיבות מקרה זה חלה ההגנה של מפר תמים.

האם קיימת עילת תביעה בכל הנוגע לתמונות אולמרט ותמיר – הוראות סעיף 78 (ג') לחוק החדש

23. שאלה זו מתעוררת כאמור לגבי תמונות אולמרט ותמיר שכן ביחס לתמונת עמיחי אין ראייה לכך שפורסמה לפני המועד הקובע לתחולת החוק החדש.
24. סעיף 78 (ג') לחוק החדש קובע כי:

על פעולה ביצירה שנעשתה לפני יום התחילה לא יחולו הוראות פרק ח' לעניין הפרה של זכות יוצרים או זכות מוסרית ולעניין תרופות, וימשיכו לחול לגביה, לעניינים אלה, הוראות הדין הקודם; ואולם, פעולה כאמור שאינה מהווה הפרה של זכות יוצרים או זכות מוסרית לפי הוראות חוק זה, לא תהיה לגביה זכות תביעה לפי הוראות הדין הקודם.

25. לפיכך תנאי לכך שהתובע יוכל לתבוע בגין הפרת זכויות היוצרים הנוגעת לתמונות אלה הוא כי הפרת זכות היוצרים שלו או הזכות המוסרית מהווה הפרה שלהן לפי החוק החדש.

האם מדובר בשימוש הוגן ביצירה

26. הטענה המרכזית שעומדת במחלוקת בין הצדדים היא כי השימוש שנעשה הוא בגדר שימוש הוגן ביצירה. סעיף 18 לחוק החדש קובע כי:

"על אף הוראות סעיף 11, עשיית הפעולות המפורטות בסעיפים 19 עד 30 מותרת בתנאים המפורטים באותם סעיפים ולשם השגת המטרות המפורטות בהם, אף בלא קבלת רשות מבעל זכות היוצרים ובלא תשלום תמורה, ולעניין הפעולות המפורטות בסעיף 32 – בתמורה ובהתאם להוראות אותו סעיף."

27. בסעיף 19 לחוק החדש נקבע כי:

בית משפט השלום בירושלים

27.07.2011

בפני כב' השופט ארנון דראל

ת"א 8211-09 פורגס נ' בית חינוך תיכון גליל מערבי ואח'

- (א) שימוש הוגן ביצירה מותר למטרות כגון אלה: לימוד עצמי, מחקר, ביקורת, סקירה, דיווח עיתונאי, הבאת מובאות, או הוראה ובחינה על ידי מוסד חינוך.
- (ב) לצורך בחינה של הוגנות השימוש ביצירה לעניין סעיף זה, יישקלו, בין השאר, כל אלה:
- (1) מטרת השימוש ואופיו;
 - (2) אופי היצירה שבה נעשה השימוש;
 - (3) היקף השימוש, מבחינה איכותית וכמותית, ביחס ליצירה בשלמותה;
 - (4) השפעת השימוש על ערכה של היצירה ועל השוק הפוטנציאלי שלה

28. יש אפוא לקבוע האם הפרסום של שלוש התמונות נהנה מהגנה זו (לגבי תמונות אולמרט ותמיר – לצורך בחינת האפשרות לפנות לדין הקודם ולגבי תמונת עמיחי – חל ממילא הדין החדש).
29. אין מחלוקת על כך שהתמונות נמצאו באתרים של בתי ספר: תמונות אולמרט ותמיר שולבו במסגרת כתבות שכתבו תלמידים באתר בית הספר; תמונת עמיחי מופיעה במסגרת קישור המפנה לאתר אחר.
30. טענת התובע, כפי שפורטה לעיל, היא בשני ראשים: האחד כי אין מדובר בפרסום לימודי החוסה תחת ההגנה והשנייה כי מקום שבו לא ניתן קרדיט ליוצר לא יכול המפר להנות מהגנה זו. הנתבעים טוענים כי הדרישה למתן קרדיט ליוצר היא יחסית ובמקרה זה לא היה מקום לתת קרדיט לתובע בכל הנוגע לתמונות אולמרט (בשל המחדל שלו בהפצתה ברשת ללא שיוך אליו) ועמיחי (בשל כך שמדובר בקישור בלבד).
31. במחלוקת שבין הצדדים מצאתי לקבל את עמדת הנתבעים ולקבוע כי השימוש שנעשה בשלוש התמונות נכלל במסגרת הפטור הנתון בסעיף 19 לחוק החדש.
32. תמונות אולמרט ותמיר המדובר שולבו בכתבות שכתבו **תלמידים** באתר **בית הספר שבו הם לומדים** לצרכים לימודיים וחינוכיים מובהקים. אין מדובר בשימוש של הפצת הכתבות לקוראים נוספים והחשיפה בה מדובר, אף אם הדברים מופיעים ברשת האינטרנט, היא מוגבלת.
33. אופי השימוש במקרה זה אינו כטענת התובע – לכתבה עיתונאית רגילה אלא לכתבה פנימית בית ספרית שיש עמה חשיבות חינוכית וחשיפה מוגבלת. גם הצגת תמונת עמיחי ליד קישור המפנה לחומר לימודי לגביו - אשר במסגרת אותו חומר מצוין שמו של

בית משפט השלום בירושלים

27.07.2011

בפני כב' השופט ארנון דראל

ת"א 8211-09 פורגס נ' בית חינוך תיכון גליל מערבי ואח'

התובע – היא חלק מאותו מהלך חינוכי ונעשתה גם היא באתר בית ספרי שייעודו חינוכי ולא מעבר לכך.

34. השימוש ביצירה היה אפוא בהיקף מוגבל תוך שהיא מיועדת לשימושם של התלמידים ללא כל זיקה מסחרית או כלכלית ולא הונחה כל תשתית להניח כי בשל שימוש מוגבל ומצומצם זה נפגע ערכה של כל אחת משלוש היצירות (השווה ש' פרזנטי, **דיני זכויות יוצרים**, מהדורה שלישית, 1211 (2008)).

35. התובע נשען בטעונו לגבי תחולת סעיף 19 לחוק החדש (בכל הנוגע לתמונות אולמרט ועמיהו) על כך שלא ניתן לו קרדיט על תמונות אלה ולכן כפי שנקבע אין חלה הגנת השימוש ההוגן. עמדת התובע, נסמכת על פסק הדין של בית המשפט המחוזי בתל אביב יפו בע"א (ת"א) 3038/02 **זום תקשורת (1992) בע"מ נ' הטלוויזיה החינוכית הישראלית** (פורסם במאגרים, 29.4.2007) שם נקבע כי בכדי לחסות בצלה של הגנת הטיפול ההוגן היה על המשתמש ליתן אשראי מתאים לבעל הזכויות, לציין את שמו ואת היותו בעל הזכויות. עוד מפנה התובע לכך שהלכה זו אומצה לאחרונה על ידי כב' השופט צ' זילברטל בפסק דינו בת.א. (י"ס) 3560/09 ; 3561/09 **אבי ראובני נ' מפה מיפוי והוצאה לאור בע"מ** (פורסם במאגרים, 6.1.11), (להלן: "**ראובני**") גם בהתייחס להפרות לפי החוק החדש.

36. עיון בפסק דינו של השופט זילברטל בעניין ראובני מעלה כי החלת ההלכה שנקבעה ביחס להגנת הטיפול ההוגן' שהופיעה בסעיף 2 (1) לחוק הישן נעשתה בין היתר בשל כך שהפרסום של התמונה נשוא פסק הדין נעשה על ידי חברה מסחרית להפקת רווחים. במקרה שבפני המדובר בשימוש חינוכי מובהק באתר בית ספרי שנעשה **על ידי התלמידים ושימושם**. המדובר אפוא במצב שונה ואף אם ככלל ניתן לשלול את האפשרות לטעון להגנת השימוש ההוגן נוכח אי מתן הקרדיט ליוצר, המדובר בסופו של דבר באיזון בין אינטרסים שונים ולא בקביעה מוחלטת. הדעת נותנת כי באותם מקרים שבהם מרכז הכובד של הפרסום המפר הוא חינוכי – לימודי יהיה מקום למתן משקל נמוך יותר להיבט האחר של אי מתן הקרדיט ליוצר. אף שמקובל עלי שיש לעודד גם בתי ספר להקפיד על זכויותיהם של יוצרים ולחנך את התלמידים בהתאם קיימת חשיבות שלא להכביד על מוסדות החינוך באופן בלתי סביר מקום בו השימוש ביצירה נעשה על ידי התלמידים למטרה חינוכית מוגבלת תוך הטלת חובת פיצוי במקרים שבהם אין הדבר מוצדק.

37. מסקנה זו נובעת גם מהדברים שנכתבו לאחרונה לגבי הגנת השימוש ההוגן בכל הנוגע למוסדות חינוך (בהקשר אחר) :

בית משפט השלום בירושלים

27.07.2011

בפני כב' השופט ארנון דראל

ת"א 8211-09 פורגס נ' בית חינוך תיכון גליל מערבי ואח'

"מעבר לדרוש יצוין, כי אכן קיימת חשיבות רבה במתן הגנה נאותה למוסדות חינוך, בכדי לאפשר להם למלא את השליחות החשובה המוטלת עליהם בהעשרת הידע הציבורי והפצתו, וחינוך דור היוצרים הבאים. באופן ספציפי באשר למוסדות להשכלה גבוהה, נאמר כי "צורכי מחקר והוראה מחייבים אפוא התייחסות מיוחדת לשם יצירתה של סביבה אינטלקטואלית עשירה המושתתת על חופש אקדמי" (ניבה אלקין-קורן "הוראה בסביבה דיגיטלית וזכויות יוצרים במוסדות להשכלה גבוהה", המשפט י" 65, 67 (2005)). צורך זה אף התעצם בשנים האחרונות, נוכח החידושים הטכנולוגיים והשינויים שחלו בדיני זכויות יוצרים בעקבותיהם, אשר הכבידו באופן ניכר את הנטל המוטל על המוסדות להשכלה גבוהה (שם, בעמ' 66-67). מבלי לקבוע בכך מסמרות, הגנת השימוש ההגון עשויה להתיר, בנסיבות מסוימות, למוסדות חינוך לעשות שימוש מסוים בחלקים מיצירות לצרכי הוראה או מחקר, ובכך לאפשר להם למלא את התפקיד החברתי החשוב המוטל עליהם."

(נע"א 5977/07 האוניברסיטה העברית בירושלים נ' בית שוקן להוצאת ספרים, (פורסם במאגרים, 20.6.2011))

38. התובע הלין גם על השיהוי שהיה בהסרת הפרסומים. אינני סבור כי השיהוי הקל שהיה בהסרת הפרסומים כפי שעולה מהנספחים לכתב התביעה ולתצהיר מחייב להגיע למסקנה אחרת ומצאתי כי ככל שכך היה נעשה הדבר בהיסח הדעת ומתוך טעות שלא גרמה לנוק.
39. לסיכום, הגעתי למסקנה כי נוכח האמור בסעיפים 18 ו-19 לחוק החדש אין הנתבעים חבים כלפי התובע בשל הפרת זכות היוצרים שלו בשלוש התמונות. משהגעתי למסקנה זו מתייתר הדיון בשאלות הנוספות הנוגעות להפרת זכות היוצרים.
40. בשולי הדברים אזכיר את טענת התובע לכך שבשל הצבת תמונת אולמרט באתר האינטרנט של בית הספר הגליל המערבי הועתקה זו וזכותו הופרה גם על ידי אחרים. בעניין זה הפנה התובע לפסק הדין שניתן על ידי בת.א. (שלום י"ם) 1191/09 דן פורגס נ' דוד סיון (פורסם במאגרים, 18.7.10) ואולם דווקא פסיקת הפיצוי לזכות התובע באותו מקרה שבו חרג השימוש על ידי הגורם שנטל את התמונה מאתר בית הספר מתחום השימוש ההוגן מצביעה על האבחנה שיש לעשות בין שימושים שונים ביצירה גם אם יש בהם כדי לפגוע בזכות היוצרים. מכל מקום התובע לא טען לקיומה של הפרה תורמת המטילה את חובת הפיצוי על מי שאפשר לאחרים להפר את זכויותיו בגין הפרותיהם של האחרים (השווה נע"א 5977/07 הני"ל) - מה גם שניתן לו פיצוי על הפרה זו מידיו של המפר.

בית משפט השלום בירושלים

27.07.2011

בפני כב' השופט ארנון דראל

ת"א 8211-09 פורגס נ' בית חינוך תיכון גליל מערבי ואח'

הפרת הזכות המוסרית

41. מסקנה זו בכל הנוגע להפרת זכות היוצרים אינה חלה על הפרת הזכות המוסרית ועילת התביעה בגין הפרה זו עומדת לתובע גם אם נמצא כי השימוש שנעשה ביצירה היה שימוש הוגן. כאמור לעיל הפר בית הספר גליל מערבי את זכותו המוסרית של התובע בקשר עם תמונת אולמרט ולגבי הפרה זו חל החוק הישן (ר' סעיף 4א' לפקודה; ע"א Eisenman 2790/93 נ' אלישע קימרון, פ"ד נד (3) 817, 841 (2004)). בית הספר גוונים הפר את הזכות המוסרית של התובע לגבי תמונת עמיחי ולגבי הפרה זו חל החוק החדש (ר' סעיפים 45 ו-46 לחוק החדש).
42. אף שמדובר בהפרות הרי שנוכח הנסיבות שתוארו לעיל ההפרות הן קלות ערך וקלות משקל והדברים באים לידי ביטוי בעיקר בכל הנוגע לתמונת עמיחי שהופיע מתחת קישור המפנה לאתר שבו מופיעה התמונה עם איזכור שם התובע כמי שצילם אותה. היקפו המוגבל של הפרסום, מטרתו והשיקולים הנוספים שהוזכרו מביאים למסקנה כי הפיצוי המגיע לתובע בשל הפרת הזכות המוסרית הוא בהיקף מוגבל ומצומצם.
43. בהינתן כי עמדת התובע לגבי הפרת זכות היוצרים שלו נדחתה מצאתי כי ניתן ליקזו את ההוצאות המגיעות לנתבעים בשל קבלת עמדתם באשר לזכות היוצרים עם הפיצוי המגיע לתובע על הפרת זכותו המוסרית.

סיכום

44. התביעה נדחתה. נוכח האמור לעיל – אין צו להוצאות וכל צד ישא בהוצאותיו.

ניתן היום, כ"ה תמוז תשע"א, 27 יולי 2011, בהעדר הצדדים.

ארנון דראל, שופט